

Budapestre kerültek. Számtalan érdekes asztronómiai eszköz társaságában az Uránia Bemutató Csillagvizsgálóban berendezett, a csillagászati műszertechnika fejlődését bemutató – ma már nem létező – Csillagászati Múzeum kiállítási anyagai között szerepeltek. 1952-ben eközben bemutató csillagvizsgáló, később csillagászati szakkör kezdte meg működését a Speculában, az országos asztronómiai ismeretterjesztő csillagvizsgáló-hálózat részeként létrehozva az egri Uránia csillagdát.

A Specula országos népszerűségnek örvendő Csillagászati Múzeuma 1966-ban nyitotta meg kapuit a csillagászati torony hatodik emeletének nyugati észlelőtermében. A Zétényi Endre főiskolai docens, csillagászati ismeretterjesztő fáradhatatlan munkájának köszönhető tárlat európai viszonylatban is páratlan természettudományos–műszaki emlékműve többek között régi lencsés és tükrös távcsöveket, olyan archív csillagászati eszközöket, mint a kvadráns, inga- és napórákat mutat be a városba érkező nagyszámú érdeklődőnek. Igen kedvelt és népszerű látványlójára a napjainkban az Eszterházy Károly Főiskola által kezelt múzeumnak a márvány délvonal, amelyen a rézlapba fúrt kis lyukon a terembe bejutó napfény másodperces pontossággal mutatja az időt; a hetedik emeleti, korhűen berendezett csillagász-melegedőszoba; valamint a Sötétkamra, a Camera Obscura kilencedik emeleti panoráma periszkópja, mely lencserendszere segítségével a helység asztalára fókuszálja Eger városának pazar látképét.

Az egri csillagászati ismeretterjesztés az új évezredben kapott ismételt lendületet. Az egykori keleti megfigyelőtermében megkezdte működését az úgynevezett Varázsterem. Elsősorban az általános és középiskolás korosztályra számítva, egyfajta „természettudományos játszótér”-ként üzemel. Itt a geográfia, a kémia, a fizika, valamint az asztronómia válik élővé és érthetővé az elmés kísérletek, különleges eszközök használata, ásványok és ősmaradványok bemutatása által. A Specula eredeti szellemiségét éber tartva az összefoglaló néven immáron Varázstoronynak nevezett komplexumot a Csillagászati Múzeum, a Varázsterem, a Camera Obscura és a Planetárium alkotja. Az épületen belül található 6 méter átmérőjű kupola a csillagos égbolt látványának szépségét akár szomorkásan borús, esős időben is mindenki számára láthatóvá teszi, az égitestek, a bolygók és csillagok járásának modellezésével a nézők sokszor misztikusnak tűnő elképzeléseit természettudományosan is megalapozott világgéppé formálva. *

Tisztelt Természet Világa!

Nagy meglepetéssel olvastam a 2017. júniusi számukban, a Folyóirat szemle rovatban a „Savtalanítás korallal” című cikkreferátumot. Ennek oka sajnós az volt, hogy a szövegben számos olyan állítás szerepelt, amiket tudományos bizonyítékok nem igazoltak, vagy egyenesen megcáfoltak.

Az egyik nagy témakör a savtalanítás-lúgosítás volt. Valószínűleg *Edgar Cayce* fogalmazta meg először a XIX–XX. század fordulóján, hogy az egészség fenntartásához az étrend nagy részét „lúgosító” növényi ételek tegyék ki. Am igazán ismertté az 1952-ben született *Robert Young* természetgyógyász tette „A pH-csoda” címet viselő könyvsorozatával. Kijelentette, hogy a betegségek oka a vér elsavasodása. Állítása szerint a szervezetet kimeríti az elsavasodás elleni harc, amitől az elhízástól a rákig terjedő körképek alakulnak ki, illetve csontritkulás (mivel a savak lekötéséhez a csontokból von ki a szervezet ásványi anyagokat). Emiatt ezek mind kezelhetőek „lúgosítással”, aminek fő eszköze a táplálkozás (lúgosít pl. a sok zöldség és gyümölcs, valamint a hal; kerülendő többek között a cukor, a hús, a tejtermékek). Ezen állításokat azóta sem sikerült bizonyítani, cáfolni annál inkább. Szervezetünk a pH-változásokat tompító pufferek (pl. hidrogén-karbonát, foszfát, fehérjék), valamint a főlös savak-lúgok vesén keresztül

tát, de nem „lúgosítás” révén.) Ezek miatt a „lúgosítást” tipikusan az áltudományok területéhez sorolják. Több részlet a *Száz kémiai mítosz* című könyv 62. fejezetében található.

A másik nagy témakör Okinawa lakosságának hosszú élete és a szigetet alkotó korall kapcsolata volt. Itt a hosszú, egészséges élethez tudományosan is igazolhatóan hozzájáruló tényezők (táplálkozás, fizikai aktivitás, pozitív hozzáállás; lásd *National Geographic* magazin, 2005 novemberi szám) mellett az is említésre került, hogy a helyi ivóvíz is segítheti ezt annak révén, hogy a szigetet alkotó korallon átszűrődve „több mint 70 ásványi anyag és nyomelem mosódik ki”. (Jelenlegi tudásunk szerint az emberi szervezetnek 70-nél jóval kevesebb ásványi anyagra és nyomelemre van szüksége.) Azt is állította a cikk, hogy az emberi szervezet a koralleredetű ásványi anyagokat jobban fel tudja venni, mint a hagyományos ásványianyag-keverékből. Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy az amerikai fogyasztóvédelmi hatóság, a Federal Trade Commission 2003-ban beperelt több, korallalapú kalciumkészítményt gyártó céget amiatt, hogy azok megalapozatlan állításaikkal megtevesztették a fogyasztókat (<https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2003/06/ftc-and-fda-take-new-actions-fight-against-deceptive-marketing>).

2004-ben közös meg-

egyezőssel zárult a per, amiben megtiltották a gyártóknak, hogy tudományosan kellően alátámasztott kijelentéseket tegyenek (<https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2004/01/marketers-coral-calcium-product-are-prohibited-making-disease>). A referált cikkben is szereplő állítás arról, hogy a kalcium hatékonyabban szívódik fel korallból, mint más készítményekből, ebbe a körbe tartozott, így ez is tévesnek tekinthető.

REMETE ATTILA MÁRIÓ

